

**PROMETHEUS JA PROTEUS THE LIGHTHOUSE -
ELOKUVASSA
MYTTIEN ILMENEMINEN KAUHUESTETIIKAN KAUTTA**

Tarja Tuikkanen
Kandidaatintutkielma
Taidekasvatus
Humanistis-
yhteiskuntatieteellinen
tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Jyväskylän yliopisto
Tekijä Tarja Tuikkanen	
Työn nimi Prometheus ja Proteus The Lighthouse -elokuvassa – Myyttien ilmeneminen kauhuestetiikan kautta	
Oppiaine Taidekasvatus	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika 16.5.2023	Sivumäärä 19
Tiivistelmä <p>Tutkielmassa analysoidaan vuonna 2019 ilmestynyttä The Lighthouse -nimistä kauhuelokuvaa, jonka on ohjannut Robert Eggers. Tekstissä etsitään vastausta kysymykseen millaisilla tavoilla Prometheus- ja Proteus -myytit näkyvät kyseisen elokuvan kahdessa päähenkilössä keskittyen erityisesti kauhumaiseen estetiikkaan. Aivan aluksi selvennetään tutkielman tutkimusasetelmaa, sekä kuvaillaan käsiteltävää elokuvaa ja myyttejä.</p> <p>Estetiikkaa käsitellään ylevän sekä unenomaisuuden kannalta, ja niitä käytetään elokuvassa vallitsevan tunnelman sekä kummankin hahmon kohdalla vallitsevan esteettisyyden analyysissä. Erityisesti ajatusten tukena käytetään Edmund Burken ajatuksia ylevästä. Lisäksi tutkielma sisältää pohdintaa siitä, miten myytit ja kauhu toimivat yhdessä.</p> <p>Tutkielmassa peilataan Prometheus ja Proteus elokuvassa esitettyihin roolihahmoihin analysoiden heitä vähän kokonaisvaltaisemmin. Seuraavissa analyyseissä keskitytään tarkemmin kolmeen toisistaan poikkeavaan elokuvan kohtaukseen, jotka ovat tarinan kannalta tärkeitä. Myytit näkyvät niissä eniten, minkä lisäksi valintaan vaikutti myös kohtauksen esteettisyys. Ensimmäisessä kohtauksessa vanha Thomas pitää uhkaavan monologin nuorelle Thomasille. Toisessa kohtauksessa keskitytään lyhyeen hetkeen, jolloin elokuvassa on käytetty inspiraationa Sascha Scheinerin maalausta. Kolmannessa analyysissä käsitellään elokuvan lopussa esitettyjä aiheen kannalta tärkeitä tapahtumia.</p> <p>Päätännössä katsotaan, mihin johtopäätelmiin tutkielmassa on tultu materiaalien pohjalta ja pohditaan, miten valittu viitekehys on toiminut Prometheus- ja Proteus -myyttien kautta teoksen analyysissä. Lisäksi otetaan esiin tutkielman ulkopuolelle jääneitä elokuvan teemoja, joita voisi myös tutkia tarkemmin.</p>	
Asiasanat: taidekasvatus, kauhuelokuva, mytologia, elokuva-analyysi, estetiikka	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

Sisällys

1 JOHDANTO.....	1
1.1 Elokuva ja kaksi myyttiä	2
2 YLEVÄSTÄ JA UNENOMAISEN KAUHUN ESTETIIKASTA	4
2.1 Myytit kauhun lähteenä.....	5
3 HAHMOJEN JA KOHTAUSTEN ANALYYSI	6
3.1 Nuori Thomas ja Prometheus	6
3.2 Vanha Thomas ja Proteus	7
3.3 "Vieköön Neptunus sinulta hengen, Winslow!"	8
3.4 "Miksi lavertelit?"	10
3.5 "Päästä minut valon luo, vanhus"	12
4 PÄÄTÄNTÖ.....	18
AINEISTO	20
LÄHTEET	20

1 Johdanto

Tutkielmani aineisto on Robert Eggersin ohjaama ja vuonna 2019 julkaistu psykologinen kauhuelokuva, *The Lighthouse*. Tulkintani mukaan elokuvan päähahmoissa korostuvat kaksi toisistaan erilaista antiikin mytologian kertomusta: Prometheus sekä Proteus. Käytän narratiivista elokuva-analyysimenetelmää tutkiakseni teoksen sisältöä ja löytääkseni vastauksen siihen, millaisilla tavoilla päähenkilöitä kuvastavat myytit näkyvät elokuvassa, erityisesti kauhua herättävän estetiikan kautta. Teoreettisena viitekehyksenä käytän Prometheus- ja Proteus-myyteistä kertovaa kirjallisuutta sekä kirjallisuutta estetiikasta. Aineistona hyödynnän elokuvan lisäksi Eggersin haastatteluita ja hänen kommenttiraitaansa *The Lighthouse*sta.

Valitsin *The Lighthouse*n, koska se on kaunis sekä ajatuksia ja mielipiteitä herättävä elokuva. Tunnelma, uskaliaat kohtaukset, taiteellinen kokeellisuus ja myyttien käyttö saivat minut kiinnostumaan teoksesta. Käsittelemäni aiheen lisäksi elokuvassa on myös runsaasti muita kiinnostavia teemoja. En näe *The Lighthouse*sea kovin perinteisenä kauhuelokuvana.

Esteettisyyttä tutkin ylevän estetiikan kautta, koska se sopii tähän elokuvaan. Esimerkiksi saaren ympärillä vellova valtameri nähdään pelottavana, mutta kauniina elementtinä. Ylevän tueksi nostan unenomaisuuden, jonka voi myös nähdä olevan iso osa *The Lighthouse*sa ja ylipäänsä kauhun estetiikkaa. Pohdin myyttien yhteenkuuluvuutta kauhun rinnalla. Vertaan tutkielmassani Prometheus- ja Proteus-myyttejä elokuvassa esitettyihin hahmoihin ja aineistoa rajatakseni valitsin muutaman kohtauksen, jotka otan tarkemmin analysoitavaksi. Ensimmäiseksi tarkastelen kohtausta, jossa vanhempi osapuoli pitää uhkaavan monologin tuoden samalla esille piirteitä Proteuksesta. Toisessa kohtauksessa analysoin Sascha Scheinerin maalauksesta inspiroitunutta asetelmaa ja pohdin yhteyttä Prometheus-myyttiin. Lopuksi tulkitsen elokuvan viimeisiä hetkiä.

1.1 Elokuva ja kaksi myyttiä

Elokuva alkaa, kun Ephraim Winslow (Robert Pattinson) ja Thomas Wake (Willem Dafoe) saapuvat mystiselle Uuden-Englannin saarelle toimiakseen majakanvartijoina. Eletään 1890-lukua, minkä ohjaaja on huomionnut elokuvan mustavalkoisuudella. Poikkeuksellinen kuvasuhde 1.19:1 on valittu korostamaan pystysuoria ja ohuita tiloja. (James 2019) Elokuvan aikana Ephraim Winslowin oikeaksi nimeksi paljastuu Thomas Howard, minkä vuoksi käytän samanlaista tapaa kutsua heitä kuin ohjaaja Eggers kommenttiraidassaan eli Thomas Wake on vanha Thomas ja Thomas Howard on nuori Thomas. Tarinan edetessä kumpikin vajoaa syvemmälle hulluuteen. Nuori Thomas haluaisi päästä majakan valon luokse, minne vanha Thomas ei häntä päästä. Menneisyydessä tehty henkirikos painaa nuoren Thomasin mieltä, minkä lisäksi miesten välille kehkeytyy vihamielinen, hetkittäin homoeroottisenkin oloinen jännite. Elokuvan lopussa nuori Thomas tappaa vanhan Thomasin ja pääsee majakan valon luokse, minkä seurauksena hän putoaa alas portaita ja päätyy rantakalliolle, missä lokit repivät hänen voimatonta ruumistaan. The Lighthouse on tunnelmaltaan ankea ja outo, sekä estetiikkaan on kiinnitetty paljon huomiota teosta luodessa.

Prometheus on tunnettu antiikin mytologian hahmo, ja audiovisuaalisissa teoksissa häntä on käytetty ennenkin joko konkreettisena hahmona tai symbolisena elementtinä.¹ Prometheus on hyväntahtoinen ja ihmisten puolustaja. Kun ihmisillä on kurjat oltavat, hän haluaa auttaa heitä välittämättä Zeuksen tahdosta ja tuo heille tulen Hefaistoksen työpajasta. Hän myös auttaa ihmisiä muilla tavoin selviämään elämästä, eikä Zeus pidä tästä, koska jumalten asema on uhattuna. Kun ihmisten on aika uhrata eläimiä jumalille, jaetaan eläinten osat parhaisiin paloihin ja toiseen laitetaan luita sekä sisälmyksiä, joista jälkimmäisen on Zeuksen mukaan tarkoitus mennä ihmisille. Prometheus kuitenkin huijaa Zeusta peittämällä verisellä taljalla parhaat palat, jota Zeus ei sen vuoksi valitse, joten ihmiset saavat sen luiden ja sisälmyksien sijasta. Zeus kostaa tämän viemällä ihmisten tulen, mutta Prometheus onnistuu varastamaan sen Olympokselta ja viemään takaisin ihmisille. (Castrén 2017, 87-88) Prometheus saa rangaistukseksi olla ikuisesti kahlittuna vuoren seinämään, ja kotka tulee joka päivä repimään hänen maksaansa, joka kasvaa entiselleen yön aikana. (Castrén 2017, 93-94)

Proteusta kutsutaan Meren vanhukseksi. (Castrén 2017, 108) Kuten lempinimestä voi päätellä, hän asuu meren syvyyksissä, eikä lähde sieltä kuin vain viedäkseen laiduntamaan Poseidonin

---

¹ Esimerkiksi Supernatural -fantasiasarjan jaksossa "Remember the Titans" (2013) ja Ridley Scottin Prometheus -tieteiselokuvassa (2012).

merivasikoita. Hän on iäkäs profeetta, mutta käyttää voimiaan vain väkivallan uhkan alla. Proteus osaa muuttaa itseään erilaisiin muotoihin, kuten eläimiksi tai viimeisenä vaihtoehtona vedeksi tai tuleksi. Tämä muodonmuuttaminen symboloi meren ulkonäön vaihtelevuutta (Murray 1998, 146) ja siitä on myös tullut adjektiivi ”muuntautumiskykyinen, protean”. (Matyszak 2015, 23) Hän ei ole kovin halukas auttamaan muita kertomalla tulevaisuudesta, jolloin yrittää muotoaan muuttamalla paeta paikalta, mutta jos Proteus onnistutaan saamaan kiinni, hän antaa neuvoja. (Henrikson 2004, 348) Kuvituksissa Proteus tavallisesti muistuttaa Tritonia. (Forsman 2008, 98) Tritonilla kuvataan olevan vihreät hiukset, kovat suomut, kädet yhtä karkeat kuin kuoren pinta, eläinten hampaat ja kehon yläosa on ihmishahmon, kun taas jalkojen sijaan alaosa muistuttaa delfiiniä. (Smith 1873)

2 Ylevästä ja unenomaisen kauhun estetiikasta

Edmund Burken mukaan kärsimyksen tuottamasta mielihyvästä voi nauttia vain, jos on itse turvassa välimatkan päässä. Tapani Kilpeläinen on antanut asiasta esimerkin: Tilanne on aidosti kauhistuttava, jos henkilö kokee maanjäristyksen, mutta jos kokemuksen sijaan katsoo maanjäristystä kauempaa, voi kokea näkemästään esteettistä mielihyvää. (2015, 97) Jos todellisuudessa kokisi kammottavia asioita, kuten elimiä nokkivia lokkeja tai kimppuun hyökkäviä lonkeroita, sellaisessa tilanteessa tuskin pystyisi tuntemaan muuta kuin kauhua ja mahdollisesti hetkenaikaista epäuskoa. Kun on turvallisesti kotisohvalla katsomassa vastaavia tapahtumia, voi rauhassa tarkastella kohtausta kokonaisuudessaan. Esimerkiksi sitä, miten kohtausta on kuvattu, millainen äänimaailma on ja onko kauhistuttavuus toteutettu onnistuneesti. Itseään kauhistuttavien asioiden katsominen voi tuntua esteettiseltä, koska pelon takia kunnioittaa aihetta, jolloin voi nähdä kammottavuudessa eräänlaista kauneutta. Kauhun, genrestä riippumatta, voi olla useilla tavoilla esteettinen kokemus.

Havaintojeni mukaan *The Lighthouse* maailmasta voi nähdä kumpuavan unenomaisen kauhun estetiikkaa. Elokuvasssa on hidas tunnelma ja jotain tuntuu kytevän pinnan alla, minkä vuoksi tunnelma on häiritsevällä tavalla omituinen. Järjettömältä tuntuvia asioita tapahtuu läpi elokuvan, eikä katsoja voi olla varma siitä, mikä kohtausta lopulta on totta ja mikä unta. Mustavalkoisuus antaa unenomaisuudelle oman lisänsä. Elokuva kuvattiin vintagelinsseillä (Thomson 2020), jotka tekevät kuvasta pimeän, joten joissain kohtauksissa on jouduttu käyttämään rajua valaistusta (Eggers 2021), ja näkemykseni mukaan se on vaikuttanut epätodellisuutta huokuvan estetiikan luomiseen. *The Lighthouse* voisi sanoa myös surrealistiseksi elokuvaksi. Surrealismen yhtenä tavoitteena on yhdistää uni ja todellisuus eräänlaiseksi ”absoluuttiseksi totuudeksi” (Fleming & Honour 1999, 809) ja *The Lighthouse* maailma murenee tällaiseksi järjettömyyksiä sisältäväksi todellisen ja epätodellisen yhdistelmäksi. Kyseisistä elementeistä muodostuu unenomainen estetiikka. Nietzschen mukaan unen haluaa vain jatkuvan, vaikka siinä tapahtuisikin kauhistuttavia asioita ja unessa voi kokea syvää mielihyvää. (2015, 481) Tämä mielihyvä voi olla samanlaista kuin unenomaista

kauhuelokuvaa katsoessa elokuvanautinnon muodostaessa miellyttäviä tunteita tuottavan esteettisen kokemuksen.

Ylevän ja unimaailman voi kokea samaan tapaan muodostaen mielessä mitä uskomattomampia tunteita. Unessa voi nähdä paljon kauhistuttavia asioita, esimerkiksi suuria hirviöitä tai luonnonmullistuksia, jotka voivat aiheuttaa koko olemuksen musertavia valtavia tuntemuksia. Jos uneksiva henkilö tiedostaa olevansa unessa, hän voi kokea unimaailmassa aidon ylevän kokemuksen. Esimerkiksi uneksija voi katsella kaukaisuudesta lähestyvää hyökyaaltoa tai räjähtävää tulivuorta ja samalla ihaila kauhistuttavan asian esteettistä puolta, sen kauheutta, joka on saanut kauniin muodon. Elokuviissa voidaan tavoitella tämänkaltaista ylevän tunnetta luomalla sellaista estetiikkaa, joka saattaa ihmisille luoda tuttua öisen uneksimisen tunnelmaa. Se voi tuntua joko kauhistuttavalta, kun ei osaa arvata mitä seuraavaksi on luvassa tai tuottaa mielihyvää siitä, ettei elokuvan maailma ole totta, joten sitä on turvallista katsella.

2.1 Myytit kauhun lähteenä

Viime vuosina on ilmestynyt paljon kansantarinoista ja myyteistä inspiroituneita kauhuelokuvia, esimerkkeinä Alex Garlandin *Men* (2022), Ari Asterin *Midsommar* (2019) ja Robert Eggersin aiempi teos *The VVitch* (2015). ”Antiikin näytelmäkirjallisuudessa tragedia toi jumaltarujen suuret kertomusaiheet lähemmäs ihmiselämää.” (Kuisma 2015, 12) Tragedia on antiikin aikaista kauhua, jossa loppu on onneton. Prometheus oli suosittu tragediakirjailijoiden keskuudessa. (Castrén 2017, 94) Voisi ajatella kertomuksien Prometheuksesta ja Proteuksesta olevan tragedioiden tavoin tuotu kauhuelokuvaan kuin kuvastamaan millaisia tarinat olisivat lähempänä todellista ihmiselämää. Kun ajatellaan myyttien sisältöä, voi löytää sieltä paljon epätodellista raakuutta, surua, kauhistuttavia teemoja sekä yliluonnollisuutta. Aiheidensa puolesta myyttien tarinat voidaan kokea sopiviksi kauhun maailmaan, joka yleensä saattaa olla tulvillaan fantasiamaista synkkyyttä. Myytit voidaan nähdä oman aikansa kauhutaiteena. Burke kirjoittaa yhden ylevän lähteistä olevan äärettömyys (2017, 73), ja esimerkiksi Prometheuksen tarinan loppua, jossa hän jatkuvasti kokee rangaistustaan yhä uudelleen ja uudelleen, voitaisiin pitää äärettömänä.

Freudin mielestä myytit ovat kuin vääristyneitä toiveunelmia suurten kansojen keskuudessa (Graf 1996, 36), ja ehkä siksi myyttejä on hyvä käyttää kauhussa. Useat kertomuksissa esiintyvät teemat eivät kerro hyväksyttävistä teoista, ja sen saattavat tietää myös he, joilla näitä toiveunelmia on. Ei ole oikein varastaa tai antaa tarkoituksellisesti toisia satuttavia neuvoja.

3 Hahmojen ja kohtausten analyysi

Miksi juuri Prometheus ja Proteus on laitettu samaan elokuvaan? The Lighthouseessa tärkeimmät elementit ovat tuli ja vesi, jotka myös ovat pääelementit kahdessa antiikin mytologian hahmossa: Prometheus haluaa varastaa tulen ja Proteus olla yksin meren keskellä. Proteus liittyy kumpaankin elementtiin myös sillä tavalla, että hän voi muuttaa muotoaan sekä tuleksi että vedeksi. (Murray 1998, 146) Thomasit ovat luonteeltaan erilaisia ja heidät näytetään eriarvoisina, ja yhteistä heillä taitaa olla vain nimi. He ovat kuin kaksi ääripäiden äärellä seisovaa majakanvartijaa, ja tämä luo elokuvaan kauhumaista jännitettä. Koska kyseessä on tragedia, Prometheusin ja Proteuksen kertomukset saavat teoksessa vieläkin ikävemmän käänteen: Prometheusin tuli tulee sokaisemaan ja Proteus tulee kuolemaan, koska tämä äityi tappelemaan vastaan avun antamisen sijasta. Tulkintani mukaan hahmot toimivat yhdessä, koska he voivat satuttaa toisiaan niin hyvin. Prometheus voi voittaa periksiantamattomuudellaan ja Proteus voi milloin vain sammuttaa soihdussa liekehtivän tulen.

3.1 Nuori Thomas ja Prometheus

Päähahmoista nuori Thomas kuvastaa Prometheusia. Kuten Prometheus, hän aikoo varastaa tulen, mistä rangaistuksena linnut repivät hänen maksansa. Vanha Thomas myös mainitsee Prometheusin joutuessaan haudatuksi. Elokuvassa Prometheus näytetään mytologian hahmoa itsekkäämpänä, sillä hän ei aio ryövätä tulta ihmisille, vaan ainoastaan itselleen. Tässä tapauksessa tuli ilmenee majakan valona. Itsekkyuden rinnalla valon varastamisen voi tulkita myös tavalla, jolla nuori Thomas ajattelee symboloivansa kokonaista ihmisyyttä vihamielisesti käyttäytyvän vanhuksen vierellä. The Lighthouseessa Prometheus nähdään äärimmäisen turhautuneena, joissakin määrin alistuneena hahmona, jonka menneisyydessä on tapahtunut tappo ja syyllisyyden tunto kuljettaa häntä elokuvan lävitse. Hän on eniten tarinan aikana kauhuissaan, ja kauhun tunne voi tuntua katsojasta esteettiseltä kokemukselta elokuvan aikana muodostuvien samaistuttavien tunteiden vuoksi. Jos mietitään ylevää

tässä asiassa, nuori Thomas/Prometheus edustaa katsojaa: hän näkee ja tuntee kauhistuttavat tapahtumat katsojan puolesta, ja vaikka hahmo ei tunne asioita esteettisinä, hän on luomassa esteettisyyden kokemusta katsojan mieleen. Hän saattaa olla tarinassa se samaistuttavampi osapuoli, kuvastaen todella ihmisyyttä.

3.2 Vanha Thomas ja Proteus

Tulkinnassani vanhasta Thomasista peilautuu Proteus. Sain varmuuden tulkinnalleni ohjaajan kommenttiraidasta, jossa hän mainitsee hakeneensa hahmoon Proteuksen ulkonäköä (Eggers 2021) sekä haastattelusta, missä Eggers mainitsee kasvattaneensa elokuvaa varten sekä tietämystään Prometheuksesta ja Proteuksesta, että myös Tritonista ja Neptunuksesta, mikä johti ilmeisiin kuvauksiin näitä myyttejä koskien. (Brock, luettu 16.5.2023) Vanha Thomas nähdään useassa elokuvan kohdassa erilaisissa muodoissa, jotka viittaavat vahvasti muodonmuuttamisen taitoon. Hän myös välillä puhuu profeettamaisesti kuin ennustaen jotakin. Hahmona vanha Thomas on luotaantyöntävä erakko, joka ei etsi työparistaan ystävää, vaan ennemmin haluaisi häätää hänet pois luotaan. Tulkintani mukaan tämä on kuin suoraan Proteuksen kuvauksesta, sillä hän yrittää kertomuksissa aina karata muiden luota, ettei hänen tarvitsisi auttaa heitä. (Henrikson 2004, 348) Suurimman osan ajasta vanhus on majakan herra, jota totellaan ja hänet voidaan nähdä pelottavana auktoriteettina. Nuori Thomas voi olla samaistumisen kohde, mutta vanhan Thomasin/Proteuksen näen kuvastavan The Lighthousessa kauhistuttavaa sekä ylevän tunnetta aiheuttavaa asiaa. Hän ei välttämättä herätä sympatioita katsojassa, mutta saa tuijottamaan ja tuntemaan mielihyvää näin kammottavan hahmon katsomisesta, ja nauttimaan siitä millaisin keinoin esteettistä näkymää on toteutettu esimerkiksi valojen ja varjojen avulla. Näen Proteuksen ilmenevän tässä teoksessa kuin luonnonmullistuksena ja vertautuvan saaren ympärillä raivoisasti lainehtivaan mereen.

Yhden tulkinnan mukaan Proteus voisi kuvastaa Prometheus -myytin Zeusta, jolloin hahmossa olisi kuin kaksi erilaista puolta. Asian voi myös kokea niin, että vanha Thomas ja majakan valo ovat sama asia. Kumpikin tulkinta voi olla toimiva. Päädyin kuitenkin loppukohtauksen aikana tulkitsemaan vanhan Thomasin voivan olla ehkä vain Proteus, joka on itselleen ominaiseen tapaan käyttänyt muodonmuuttamisen taitoaan ja ottanut olemukseensa sekä majakan valoa että Zeusta. Lopulta majakan valo paljastuu aidoksi Zeukseksi, joka rankaisee elokuvan päätöksessä Prometheusta.

3.3 "Vieköön Neptunus sinulta hengen, Winslow!"

Kuva 1. Vanha Thomas pitää uhkaavan monologin nuorelle Thomasille. Lähde: The Lighthouse 2019 (59:22).
Kuvakaappaus: Tarja Tuikkanen

Uhkaava tunnelma täyttää tilan ja saa katsomaan kohtausta keskittyneenä. Vihaa kumpuava vanha Thomas lausuu voimakkaan monologin katsoessaan suoraan alistuvaa nuorta Thomasia, ja kohtauksen estetiikka on vaikuttava valon ja varjojen käytön vuoksi. Kun vanha Thomas karjaisee puheensa alkaessa, voimakkuutta siihen luo taustalla jyrähtävä ukkonen. Hän mainitsee lonkerohäntäisen pärskyparran ja korallisen kolmikärjen, jotka viittaavat Tritonin ja samalla myös Proteuksen ulkonäköön. Vanhus lausuu uhkaavasti harpyijien ja kuolleiden merimiesten sielujen nokkivan nuorta Thomasia, joka viittaa miehen prometheusmaiseen kohtaloon. Kohtauksessa Proteus pääsee valloilleen näyttäen katsojalle hahmon voimakkaan, yläpuolella olevan olemuksen verrattuna

niskoittelevaan Prometheukseen, joka ilmaisi olevansa tyytymätön tilanteeseensa ennen vanhuksen monologia. Tulistunut vanha Thomas huutaa merten kuningasta ja uhkaa nuorukaista kuolemaan järkyttävällä tavalla, kunnes hänen sielunsa sirpaleet eivät ole enää nuoren Thomasin, vaan meren. Uhkauksen jälkeen nuori Thomas alistuu tilanteeseensa, ja seuraavaksi hän katsoo alhaalta pimeydestä majakan korkealla leimuavaa valoa kameran kuvatessa miestä ylhäältä päin. Tulkitsen tämän niin, ettei hahmolla ole mitään asiaa tulen luokse, mutta kohtausta saa varastamisen halun kasvamaan.

Vahvan valaistuksen ansiosta näyttää kuin kohtauksen edetessä vanha Thomas nousisi kaiken yläpuolelle, kun taas nuori Thomas valuu pelokkaana alemmas. Varsinkin varjon muuttuessa koko ajan vahvemaksi vanhan Thomasin kasvoilla tämän puhuessa uhkaavasti, kuva saa hänet näyttämään pelottavalta ja tavanomaista aggressiivisemmältä. (Kuva 1) Monologissa on voimakasta runollisuutta, johon ohjaaja mainitsee hakeneensa Shakespearen ja Miltonin tyyliä. (Eggers 2021) Burke kirjoittaa, ettei kukaan näytä paremmin ymmärtäneen kauheiden asioiden korostamista kuin Milton (2017, 59) ja ehkä siksi ohjaaja halusi jäljitellä juuri häntä: korostaakseen kamalista kuvauksista entistäkin kauhistuttavampia. Runollisuus voidaan nähdä kauniina elementtinä, joka kauheasta sisällöstään huolimatta voi antaa kohtaukselle ripauksen omanlaistaan herkkää kokemusta.

Kohtauksesta voi tulla mieleen Prometheuksen ja Zeuksen välinen tuhtunut suhde, mutta Zeuksen voi tulkita olevan korvattu Proteuksella, ja taistelu käydään äärettömän meren ympäröimänä. Tässä tilanteessa monologi on enemmän uhkaus kuin Proteukselle ominainen ennustus. Elokuvan loppuratkaisun huomioon ottaen voidaan kuitenkin nähdä uhkaus tulevaisuuteen katsomisena, koska vanhuksen sanomat asiat tulevat toteutumaan.

3.4 ”Miksi lavertelit?”

Kuva 2. Eggersin versio Sascha Schneiderin ”Hypnose”-maalauksesta. Lähde: The Lighthouse 2019 (1:14:45).
Kuvakaappaus: Tarja Tuikkanen

Kuva 3. Sascha Schneiderin maalaus ”Hypnose”.

Lähde: [https://en.wikipedia.org/wiki/Sascha_Schneider#/media/File:Hypnose_\(Schneider\).jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Sascha_Schneider#/media/File:Hypnose_(Schneider).jpg)

Elokuvaa katsoessani kiinnitin huomiota erään kohtauksen maalaukselliseen asetelmaan. (Kuva 2) Selvitin Eggersin ottaneen inspiraatiota symbolistimaalarin Sascha Schneiderin maalauksesta ”Hypnose”, (Kuva 3) joka hänen mielestään tuntui sopivan elokuvassa esitettyyn tarinaan. (Donaghey 2019) Ennen kyseistä kohtausta nuori Thomas paljastaa vanhalle Thomasille, ettei hänen oikea nimensä ole Winslow, vaan se on miehen nimi, jonka hän oli ennen saarelle tuloaan tappanut. Tunnustuksen jälkeen tilanne muuttuu paljon unenomaisemmaksi. Vanha Thomas on kadonnut ja hänen äänensä kaikuu majakassa hokien aavemaisen uhkaavasti: ”Miksi lavertelit?” Nuori Thomas katsoo maassa makaavaa hahmoa, lähestyy tätä ja huomaa olevansa vastakkain pelokkaalta näyttävän itsensä kanssa. Silloin vanha Thomas ilmestyy hänen taakseen ulkomuoto veistoksellisena kuin kellä tahansa meren kuninkaalla ja uhkaava katse silmissään, jolloin hän tarttuu kädellään nuorta Thomasia. Vanha Thomas on alasti ja hänen silmistään kajastaa valoa suoraan nuoren Thomasin kasvoille, joka on nostanut toisen kätensä kuin puolustaakseen itseään. Maalauksellinen asetelma on katsojan ihailtavana muutaman sekunnin ajan.

Vanhan Thomasin kaikuva ääni majakan portaikossa ja pari hidasta kuvakulmaa, esimerkiksi alhaalta päin kuvatusta majakan valosta, ovat kuin luomassa kaunista kauhuestetiikkaa ja odotuksen tuntua. Nuoren Thomasin katsoessa omia kasvojaan järkytys tuntuu paistavan hänen silmistään, mutta olotila näyttää kohdistuvan enemmän takana odottavaan vanhaan Thomasiin, jonka olemus on kohtauksessa aivan erilainen kuin muun elokuvan aikana. Vanha Thomas ei tällä hetkellä ole ärhäkkä vanhus, vaan aaltojen lihaksikkaaksi muovaama jumala.

Vanhan Thomasin silmistä kajastavan valon voi nähdä muistuttavan majakkaa. Ihan kuin koko henkilö symboloisi majakan valoa, joka heittäytyy uhkaavana nuoren Thomasin kasvoille. Tulkintani mukaan kohtauksessa on kuin kuvattu Prometheuksen tarina: Zeus katsoo ylhäältä päin halutun tulensa kanssa tuimana ja ylempiarvoisena, ja alhaalla vapisee kauhistunut Prometheus, joka vain haluaisi tuoda tulen alas ihmisille. Vaikkei se tässä maalauksellisessa kuvassa erotu, näkemykseni mukaan nuoren Thomasin vasemman käden alla on hänen toinen heikommassa kunnossa oleva muotonsa, joka ehkä kuvastaa yleisesti ihmisiä tai ihmisyyttä. Näin ollen Prometheus on asetelmassa käsi kohti Zeusta kuin suojellakseen heitä. Ehkä siksi hän näkee itsensä, koska kokee menneisyyden teon jälkeen tarvitsevansa valoa elämäänsä ja haluaisi varastaa tulen ainoastaan itseään varten? Voitaisiin sanoa ”Prometheuksen” olevan tässä tarinassa paljon itsekkäämpi kuin myytissä. Toisaalta kohtauksessa vilahtaa vain nopeasti nuoren Thomasin maassa makaava hahmo, minkä jälkeen kuva on rajautunut jumalalliseen vanhaan Thomasiin ja suojelemaan nuorukaiseen, joten tässä voi olla mahdollisuus Proteuksen erilaisille muodonmuutoksille. Ehkä hän oli ensin ottanut nuoren Thomasin pelokkaan hahmon vaihtaen sen jälkeen muotoaan merten jumalaksi? Yksi mahdollisista

tulkintoista on hänen halunneen nuorukaisen katsovan niin sanotusti ”peiliin” valehtelunsa ja Winslowin tappamisen jälkeen.

3.5 ”Päästä minut valon luo, vanhus”

Kuva 4. Vanha Thomas muuttuu hetkellisesti Proteuksen näköiseksi. Lähde: The Lighthouse 2019 (1:30:20).
Kuvakaappaus: Tarja Tuikkanen

Elokuva on lähestymässä loppuaan, ja nuori Thomas anelee vanhukselta pääsyä valon luo. Vanhus ei välitä nuoren miehen kyynelistä, joten tilanne äityy tappeluksi. Ohjaaja kertoo heidän poistaneen tästä kohtauksesta mahdollisimman paljon luonnollista taustahälyä, jotta tilanne tuntuisi mahdollisimman toismaailmalliselta (Eggers 2021), ja tämän voi nähdä tuovan kohtauksen järjettömyyteen ja

pelottavaan estetiikkaan lisää unenomaista tunnelmaa. Uhkaava musiikki soi ja nuori Thomas alkaa menettää järkensä nähden omituisuuksia. Hän kaataa vanhuksen lattialle, ja yllättäen vanha Thomas saa viehättävän merenneidon muodon, jolloin nuori Thomas laskeutuu suutelemaan häntä. Kun nuorukainen suudelman jälkeen nostaa katseensa vanhus on saanut jälleen uuden ulkomuodon, joka on merenneitoa kauhistuttavampi: ihossa kasvaa korallia ja muuta merenalaista kasvustoa, silmät ovat apposen ammollaan ja kammottavuuden kruunaa pahaenteinen nauru. (Kuva 4) Proteuksen ulkonäkö on samanlainen kuin Tritonin, ja Tritonilla kuvaillaan olevan ihossaan kuoria ja merirokkoa. (Greek Gods & Goddesses, luettu 16.5.2023) Eggers on suoraan maininnut heidän hakeneen hahmoon Proteuksen ulkonäköä (Eggers 2021) ja tässä kohtauksessa vanhuksessa on myös jonkin verran kilpikonnaa kantavaa Albrecht Dürerin merihirviön estetiikkaa. Hirviöstä poiketen hahmon päähän on laitettu korallin sarvi, koska se tuntui järkevimmältä tämän tarinan kannalta. (Han 2019) Hahmoon on kiteytetty selkäpiitä karmiva kauhuestetiikka ja myyteistä tuttu merten vanha herra. Samaan aikaan nuoren Thomasin selän takaa ilmestyy suuri lonkero alkaen kuristaa häntä. ”Vieköön Neptunus sinulta hengen, Winslow!” -luvussa kerroin vanhuksen maininneen ”lonkerohäntäisen pärskyparran”. Muodonmuuttaminen on yksi Proteuksen piirteistä ja alistettuna ollessaan hän kokeilee erilaisia muotoja päästäkseen pois tilanteesta. (Murray 1998, 146) Nuori Thomas alkaa hakata vanhusta kasvoihin, jolloin tilanne raukeaa ja harhanäyt katoavat sekä taustäännet palaavat takaisin. Se on kuin paluu todellisuuteen.

Vanhus on heikko ja nuori Thomas viimeinkin niskan päällä, jolloin hän kävelyttää vanhan Thomasin ulos majakasta kuin koiran ja heittää suureen kaivettuun kuoppaan. Koska Proteus osaa muodonmuuttamisen taidon, on hänet onnistuttava sitomaan kiinni köydellä (Cotterell 2002, 232) ja tässä nuori Thomas on viimein onnistunut. Hän alkaa lapioida vanhuksen päälle hiekkaa ja samaan aikaan vanha Thomas lausuu runollisesti:

”O what Protean forms swim up from men's minds, and melt in hot Promethean plunder, scorching eyes, with divine shames and horror... And casting them down to Davy Jones. The others, still blind, yet in it see all the divine graces and to Fiddler's Green sent, where no man is suffered to want or toil, but is... Ancient... Mutable and unchanging as the she who girdles 'round the globe. Them's truth.”

Hän mainitsee suoraan muuntautumiskyvyn sekä Prometheuksen, ja lausunta on kuin ennustus. Proteus on tunnettu ennen kaikkea tulevaisuuteen näkevänä profeettana, (Murray 1998, 146) ja elokuvan lopussa tulee ilmi tämän ennusteen käyvän toteen. Taustalla kuuluu nälkäisten loppukirkumista, joka tässä yhteydessä on kuin todellisuuteen tuotu painajainen, sillä linnut

tuntuvat tietävän mitä on luvassa. Nuori Thomas vie vanhukselta avaimet palaten takaisin majakkaan hyytävän musiikin saattamana, ja hetken päästä koittaa viimeinen säikäytys vanhan Thomasin juostessa sisälle. Vanhus huutaa valon kuuluvan hänelle ja lyö nuorta miestä kirveellä käsivarteen. Nuori Thomas onnistuu kivusta huolimatta kolkaamaan vanhuksen ja tappamaan hänet samaisella kirveellä, minkä jälkeen hyytävä musiikki loppuu välittömästi. Henkiin jäänyt Thomas sytyttää kaikessa hiljaisuudessa tupakan. Vanhuksen kuolema ja tupakan tuli voidaan tulkita niin, että nuori Thomas on viimein saanut varastettua tulen Prometheuksen lailla.

Viimeisillä voimillaan nuori Thomas kömpii rappusia pitkin ylös majakan torniin saakka kasvot aivan veren peitossa. Prometheus huijasi antiikin myytissä Zeusta peittämällä ihmisten eläinuhrilahjan parhaat palat verisellä taljalla, koska Zeus olisi halunnut sen sisälmyksiä ja luita sisältäneen huonojen osien sijaan. Huijauksessa hän onnistuikin, jolloin ihmiset saivat nauttia eläinten parhaista osista. (Castrén 2017, 88) Kenties tästä on elokuvan kohtauksessakin kyse: ikään kuin nuoren Thomasin sisäinen Prometheus haluaisi jumalaa lähestyessään laittaa yleen ”verisen taljan”, ettei Zeusta kuvastava valo kiinnostu hänestä uhrilahjana. Näin hän luulee olevansa enemmän turvassa. Ehkä hän etukäteen aistii, ettei kaikki tule menemään hyvin valoa lähestyessään. Tilanteen voi tulkita näyttävän siltä, kuin hän olisi itse hieronut tarkoituksellisesti verta kasvoihinsa piilotellakseen ”naamion” takana. Tätä tulkintaa tukee sekin, etteivät nuoren Thomasin kasvot ole veren peitossa vielä aiemmassa kohtauksessa tappelun jäljiltä, vaan se on lisätty selvästi kohtausten välissä.

Kuva 5. Nuori Thomas pääsee viimein kosketuksiin valon kanssa. Lähde: The Lighthouse 2019 (1:40:28).

Kuvakaappaus: Tarja Tuikkanen

Hitaasti nuori Thomas avaa lukon päästen joka puolelle hohtavan valon luo ja musiikki luo samaan aikaan pahaenteistä, mutta myös jollain tavalla satumaista tunnelmaa. Suuri majakan valo näyttää kuin maagisilta jalokiviltä, joita nuori Thomas katsoo lumoutuneena ja syntyy mielikuva, että valon sisällä olisi jotain hyvin toismaailmallista. Valo näyttää melkein kuin avaruusalukselta ja Thomasin ei tarvitse edes koskea siihen, kun kyljessä oleva luukku avautuu itsekseen hitaasti kuin valo olisi koko ajan odottanut hänen saapuvan. Nuorukainen katsoo eteensä hetken, kunnes ojentaa kätensä koskettakseen valoa. Musiikki voimistuu voimistumistaan ja katsoja voi kuulla kuin tulen rätisevän korvissa. Ensin nuori Thomas näyttää hymyilevän autuaana, kunnes hänen kasvonsa vääristyvät kammottavaan huutoon ja huutokin rätisee yhtä paljon kuin musiikki. Ihan kuin koko hänen minuutensa olisi tullessa. (Kuva 5) Kuvanlaatu on myös palanut tässä kohtauksessa. Nuoren Thomasin odottama kosketus valon kanssa on elokuvan kauhistuttavimpia kohtauksia.

Elokuva on itsessään aika pimeä, ja hahmojen sisintä tuntuu kalvavan kaikista todellisin pimeys, eritoten nuorta Thomasia. Estetiikka saa voimansa pimeyden ja valon suhteesta, ja tarinankin puolesta näiden kahden ääripään suhde on elementeistä tärkein. Tässä kohtauksessa majakan valon kohdatessa pimeyden valtaaman nuoren Thomasin valo muuttuu kuin auringoksi, joka polttaa tuskaisesti miehen silmät. Tavoitellusta majakan valosta tulee osa tuhoavaa pimeyttä ja karmivuuden lisäksi kohtaus on samalla esteettisesti miellyttävän näköinen. Burke kertoo kaikkien värien riippuvan valosta, ja siksi valoa on tutkittava, sekä pimeyttä, joka on valon vastakohta. Pelkkä valo sellaisenaan ei tee niin vahvaa vaikutusta, mutta on eri asia, jos on esimerkiksi suoraan silmiin kohdistunut auringon kaltainen valo, mikä ylittää aistit. Suuri vaikutus tulee myös, jos siirrytään suoraan pimeydestä valoon. Jos on jonkinlainen tuhoava äärimmäinen valo, sen vaikutus voi alkaa muistuttamaan vastakohtaansa pimeyttä. Niin kuin silloin, kun katsomme suoraan kohti aurinkoa ja näemme kaksi mustaa täplää. Vastakkaiset asiat ovatkin yhdessä tuottamassa ylevää. (2017, 79-81) Burke kirjoittaa myös äänestä, jolla on suuri voima tuntemuksissa. Se voi voittaa sielun ja täyttää sen kauhulla, jos ääni vain kuuluu tarpeeksi kovaa. Valtava voima on silläkin, jos tämä kova ääni alkaa tai loppuu äkillisesti, jolloin siinä on tietynlaista vaaran tuntua. Burke mainitsee lisäksi äänen katkonaisuuden, joka tuottaa muiden tavoin ylevää tunnetta. (2017, 82-83) Täydellinen pimeys tai hiljaisuus eivät välttämättä ole yhtä kauheita kuin ilmestyvä valo tai epävarmat äänet. (Burke 2017, 84) Kohtauksessa äärimmäisen valon siivittämänä nuoren Thomasin huuto alkaa äkillisesti ja äänen sekä musiikin voimakkuus on todella kova muuttaen sen katkonaiseksi, kuin koko äänimaailma olisi mennyt rikki, ja pelko kietoo katsojan syleilyynsä.

Nuori Thomas kaatuu ja alkaa tippua alas portaita. Kuva portaista häivyttyy mustaan, ja aivan viimeisessä kuvassa näkyy nuori Thomas makaamassa alasti kalliolla silmät palaneina lokkien nokkiessa nälkäisinä hänen maksaansa miehen ollessa vielä hengissä. (Kuva 6) Tämä viimeinen kuva on suora viittaus Prometheukseen kalliota ja maksan nokkimista myöten, vaikka silmien palaminen ei tähän myyttiin kuulukaan. Freud kirjoittaa, että ihmiset pelkäävät kaikista elimistä eniten silmiensä menettämistä ja myyteissä sokeutumisen pelko yleensä korvaa kastration pelon. (2016, 247) The Lighthouse on täynnä tukahdutettua himoa ja lopun silmien sokaistumisen voi tulkita viittaavan nuoren Thomasin seksuaalisiin ajatuksiin ja tapahtumiin. Mahdollisesti pelkoihin seksuaalisuuttaan kohtaan, joiden tähden tulen muotoinen Zeus antoi rangaistuksensa.

Burke kirjoittaa, että missä tahansa Jumala on esitetty puhuvana tai esiintyvänä hahmona, luonnossa olevat kammottavat asiat ovat lisäämässä kunnioitusta ja juhlallisuutta jumalallisesta läsnäolosta. (2017, 69) The Lighthousessa tällaiset esteettisesti kauhistuttavat asiat ovat koko elokuvan ajan taustalla olevat, mutta kuitenkin hyytävällä tavalla erottuvat lokit. Vanha Thomas

on henkilö, joka on vuosikausia ollut lokkien ympäröimänä majakkasaarella, ja hänet voidaan tulkita edustavan jumalaa. Elokuvassa on esillä elementtejä, joita katsoja voi pitää ylevänä, ja luonnossa elävät lokit ovat kuin tuotu ylevän ympärille tekemään asioista karmivampia ja luonnottomampia. Lopulta pahaenteiset linnut ottavat suurempaa kontaktia nuoreen Thomasiin. Ihan kuin tuttu luonto olisi luonnottomasti kehystämässä yliluonnollisuutta, ja lopulta tunnelmaa luovat lokit kirkuvat elokuvassa sen viimeisinä ääminä ennen lopputekstejä.

Kuva 6. Nuoren Thomasin silmät ovat palaneet ja lokit nokkivat hänen maksaansa. Lähde: The Lighthouse 2019 (1:41:29). Kuvakaappaus: Tarja Tuikkanen

4 Päättäntö

Erilaiset tulkinnat antavat elokuvalla ainoastaan lisäarvoa, eivätkä ohjaajan tarkoitusperät voi horjuttaa sitä mitä katsoja tuntee teoksen äärellä. Tutkielmassa otin Eggersin näkemyksen huomioon tukemaan omia tulkintojani, ja saattaa olla yksi elokuvan viehätöksistä, ettei ohjaaja teoksessaan vältellyt ilmiselviä tulkintoja ja estetiikkaa. Olen tulkinnut millaisilla tavoilla Prometheus- ja Proteus-myytit ilmenevät The Lighthousessa, ja analysoinut niiden peilautumista elokuvan roolihahmojen kanssa. Ympärillä olevat asiat heijastavat myyttien erilaisia elementtejä: majakan valo voi edustaa tulta sekä Zeusta, lokit odotettavaa rangaistusta ja meri paikkaa, jonne voi kuka tahansa piiloutua. Jaan tutkielmassa omia näkemyksiäni, mutta The Lighthouse on sisällöllisesti valtava teos, joten ihmisten erilaisia tulkintoja on äärettömästi.

The Lighthouse ei rajoitu teemoiltaan Prometheus- ja Proteukseen, vaan lisäksi elokuvassa käsitellään muun muassa yksinäisyyttä, seksuaalisuutta ja merenkävijöiden tarinoita. Myytit merten jumalista ovat vahvasti läsnä, ja Proteuksen seuraksi nousevat Neptunus, Poseidon ja Triton. Yksinäisyyden ja järkensä menettämisen tunteet, sekä odottamattomat seksuaaliset halut ovat ajattomia teemoja. Elokuvassa maskuliinisuus on myös keskeinen teema, joka näkyy esimerkiksi kohtauksessa, jossa humalainen hempeä hetki päätyykin miehiseksi miellettyyn tappeluun.

Olen tyytyväinen valittuani ylevän ja unenomaisen estetiikan, joiden rinnalla tutkin myyttien ilmenemistä vanhassa ja nuoressa Thomasissa, tapahtumissa sekä ympäristössä. Elokuvassa on paljon ylevää tuottavia elementtejä, kuten pään sekoittava majakan valo, raivoava valtameri ja veden tavoin myrskyävä ylempiarvoinen majakanvartija. Kokemani perusteella surrealistinen tunnelma kehystää lumoavasti erilaisiin muotoihin taipuvaa Proteusta ja taiteellisesti tragediaa elävää Prometheusia, esimerkiksi Sascha Schneiderin inspiroimassa kohtauksessa sekä lokkien nokkiessa hänen maksaansa. The Lighthousessa esteettisyys on käsinkosketeltavaa.

Prometheus ja Proteus ovat tuoneet elokuvaan paljon kaunista tai karmivaa. Myyttejä hyödyntämällä on onnistuttu luomaan maailma, joka muistuttaa unta. Siellä ei missään nimessä tahtoisi itse olla, mutta sinne voi olla mukava palata yhä uudelleen ja uudelleen sopivan välimatkan päästä.

Aineisto

Eggers, R., Henley, Y., Sant' Anna, L., Teixeira, R. & Van Hoy, J. (tuottajat) & Eggers, Robert (ohjaaja). The Lighthouse (elokuva). Yhdysvallat: A24 Films, 2019.

Eggers, Robert. Audiokommenttiraita. The Lighthouse. Ohj. Robert Eggers. A24 Films, 2021. Blu-ray.

Lähteet

Brock, Jeremy. "Screenwriters' Lecture Series 2019: Robert Eggers". Luettu 16.5.2023 <https://www.bafta.org/media-centre/transcripts/screenwriters-lecture-series-2019-robert-eggers>

Burke, Edmund. A Philosophical Enquiry Into the Origin of Our Ideas of the Sublime and Beautiful. University of Notre Dame Press, 2017.

Castrén, Paavo. Antiikin myytit. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava, 2017.

Cotterel, Arthur. Maailman myytit ja tarut. Thaimaa: Werner Söderström Osakeyhtiö, 2002.

Donaghey, River. " 'The Lighthouse' Director Robert Eggers on Making the Most Bonkers Film of 2019". Vice, 2019. <https://www.vice.com/en/article/a354yz/the-lighthouse-director-robert-eggers-on-making-the-most-bonkers-film-of-2019-with-robert-pattinson-and-willem-dafoe>

Fleming, J. & Honour, H. A World History of Art. Lontoo: Laurence King Publishing, 1999.

Forsman, Kaarlo. Kreikkalaisten ja roomalaisten mytologiaa. Porvoo-Juva: Salakirjat, 2008.

Freud, Sigmund. ”Kammottava.” Teoksessa Estetiikan klassikot II Modernista postmoderniin, toimittaneet Ilona Reiners, Anita Seppä & Jyri Vuorinen, 243-257. Tallinna: Gaudeamus Oy, 2016.

Graf, Fritz. Greek Mythology: an Introduction. Lontoo: The Johns Hopkins University Press, 1996.

Greek Gods & Goddesses. ” Greek Sea-God of Waves & Calm Seas, Herald of Poseidon”. Luettu 16.5.2023 <https://greekgodsandgoddesses.net/gods/triton/>

Han, Karen. ” The Lighthouse director took the movie’s creepy mythology very seriously”. Polygon, 2019. <https://www.polygon.com/2019/10/23/20914085/the-lighthouse-robort-eggers-interview-ending-spoilers-mermaid-lamp-robert-pattinson>

Henrikson, Alf. Antiikin tarinoita 1-2. Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö, 2004.

James, Daron. ” Atmosphere infuses the ‘particularly photographic’ black-and-white ‘Lighthouse’”. Los Angeles Times, 2019. <https://www.latimes.com/entertainment-arts/movies/story/2019-11-12/crafts-lighthouse>

Kilpeläinen, Tapani. Silmät ilman kasvoja: Kauhun filosofiana. Tampere: Eurooppalaisen filosofian seura ry / niin & näin, 2015.

Kuisma, Oiva. ”Antiikin estetiikka.” Teoksessa Estetiikan klassikot: Platonista Tolstoihin, toimittaneet Ilona Reiners, Anita Seppä & Jyri Vuorinen, 10-24. Helsinki: Gaudeamus Oy, 2015.

Matyszak, Philip. The Greek and Roman Myths. Lontoo: Thames & Hudson Ltd, 2015.

Murray, Alexander. Who's who in Mythology. Guernsey: Senate Press Limited, 1998.

Nietzsche, Friedrich. "Tragedian synty." Teoksessa Estetiikan klassikot: Platonista Tolstoihin, toimittaneet Ilona Reiners, Anita Seppä & Jyri Vuorinen, 480-491. Tallinna: Gaudeamus Oy, 2015.

Smith, William. "A Dictionary of Greek and Roman biography and mythology". Lontoo, Spottiswoode and Co., 1873.
<https://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.04.0104%3Aentry%3Dtriton-bio-1>

Thomson, Patricia. "Stormy Isle: The Lighthouse". American Cinematographer, 2020.
<https://theasc.com/articles/stormy-isle-the-lighthouse>